

جلسات شرح و تفسیر

حجت الاسلام و المسلمین استاد
محمد جواد حاج علی اکبری

موضوع:

جلسه دوازدهم دعای ۲۰ (مکارم الاخلاق)

جلسه ۲۸۱ شرح دعای صحیفه سجادیه

۱۴۰۰/۰۱/۳۰

- ترسیم ظرفیت‌های ماه مبارک رمضان در صحیفه سجادیه
- پیشنهادی متفاوت برای ماه خدا
- رمضان، بهترین زمان برای تقویت ایمان
- دو نکته درباره ختم قرآن در ماه رمضان
- ۱. رؤیت کل آیات، خودش موضوعیت دارد
- ۲. تدبیر فراموش نشود
- اثر فوق‌العاده‌ی دعا در رونق‌بخشی به ایمان
- دو درخواست مهم در دعاهای ماه رمضان
- شرط بهره‌مندی از دعاها
- مؤمن در تمام ماه رمضان حالت شکر دارد
- ضرورت افزایش مراقبت‌ها در ماه رمضان
- رحلت شهادت‌گونه سردار حجازی

معرفت و نور و بصیرت و ایمان، این پنجره‌ی باز به روی ملکوت عالم، مراجعه‌ای خواهیم داشت برای اینکه به ماه مبارک رمضان از منظر امام سجاد (علیه‌السلام) نگاهی داشته باشیم، همراه با بعضی از یادآوری‌ها و ملاحظات. ساعات پایانی ششمین روز ماه مبارک رمضان است؛ یک پنجم از این ماه از دست ما رفت.

ترسیم ظرفیت‌های ماه مبارک رمضان در صحیفه سجادیه

همچنان که در جلسه گذشته اشارتی رفت، دعای چهل و سوم صحیفه مبارکه سجادیه دعای رؤیت هلال است و دعای چهل و چهارم، دعای ورود به ماه مبارک رمضان. دعای چهل و پنجم نیز دعای خداحافظی با ماه رمضان است. البته باید به آن دعای چهل و ششم را اضافه بفرمایید که دعای عید سعید فطر است.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
ردالمحمد

«اللَّهُمَّ وَ أَنْتَ جَعَلْتَ مِنْ صَفَايَا
تِلْكَ الْوُظَائِفِ، وَ خَصَائِصِ تِلْكَ
الْفُرُوضِ شَهْرَ رَمَضَانَ الَّذِي
اخْتَصَصْتَهُ مِنْ سَائِرِ الشُّهُورِ،
وَ تَخَيَّرْتَهُ مِنْ جَمِيعِ الْأَزْمِنَةِ وَ
الدُّهُورِ، وَ آثَرْتَهُ عَلَى كُلِّ أَوْقَاتِ
السَّنَةِ بِمَا أَنْزَلْتَ فِيهِ مِنَ
الْقُرْآنِ وَ النُّورِ، وَ ضَاعَفْتَ فِيهِ
مِنَ الْإِيمَانِ، وَ فَرَضْتَ فِيهِ مِنَ
الصِّيَامِ، وَ رَغَبْتَ فِيهِ مِنَ الْقِيَامِ،
وَ أَجَلَلْتَ فِيهِ مِنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ
الَّتِي هِيَ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ».

خداوند تبارک و تعالی را شاکریم که توفیق داد نفس‌ها و ساعت‌ها و روزها و شب‌های عمرمان به ماه مبارک رمضان برسد. نعمت بسیار بزرگی است. امروز همراه با شما عزیزان، برادران و خواهران به صحیفه مبارکه سجادیه، این اقیانوس بی‌کرانه

پیشنهادی متفاوت برای ماه خدا

برای برادرها و خواهرهای عزیز که اهل انس با صحیفه مبارکه سجادیه هستند، پیشنهادی دارم. در ماه مبارک رمضان فرصت صحیفه‌خوانی برای خودتان قرار دهید. شبیه فرصتی که برای تلاوت قرآن کریم دارید و سعی می‌کنید در ماه مبارک رمضان ارتباط و انس‌تان را با قرآن کریم ارتقا دهید، فرصتی را هم به تلاوت صحیفه اختصاص دهید. اگر برای شما ممکن باشد، یک ختم صحیفه مبارکه سجادیه را در ماه مبارک رمضان داشته باشید که خیلی خوب است. هر روزی مقداری از صحیفه را با تأمل، دقت و حداقل نگاه به ترجمه‌اش تلاوت کنید که بسیار عالی است. اگر برای شما ممکن نشد و وقت شما به هر دلیلی این اجازه را نداد، آن وقت پیشنهاد این است که دعاهایی را که برای شما

با مطالعه‌ی این دعاها هم با ظرفیت‌های بی‌نظیر ماه مبارک رمضان بیشتر آشنا می‌شوید - یک دوره عالی رمضان‌شناسی و شناخت ماه مبارک رمضان است - و هم به یک دوره عالی برنامه‌های ماه مبارک رمضان دست پیدا می‌کنید. متنها انسان باید وقت مناسبی بگذارد تا از این مجموعه دعاهای نورانی امام سجاد (علیه‌السلام) در این ماه عزیز این استخراج را داشته باشد. ما الآن در آن مقام نیستیم؛ زیرا وقت وسیع و توفیق می‌خواهد. امیدواریم که این توفیق هم نصیب ما شود.

امروز به لطف خدای متعال با مراجعه به دعای چهل و چهارم و چهل و پنجم، نکته‌هایی را جهت یادآوری به عزیزان مان بیان می‌کنیم.

ویژه‌ای داشته باشیم و سطح ارتباط و انس خود را افزایش دهیم. خیلی حسرت می‌خوردم و این آیه را به یاد آوردم: «یا حَسْرَتِي عَلَىٰ مَا فَرَّطْتُ فِي جَنبِ اللَّهِ» [۱] دریغ بر آنچه در حضور خدا کوتاهی ورزیدم. اگر انسان بتواند در همه‌ی این ماه سطح این ارتباط را ارتقا دهد، به‌ویژه برای شب‌های خاص، برای او بهره‌مندی‌های ویژه‌ای دارد که خدای متعال روزی همه عزیزان کند.

این یک پیشنهاد برای فضای کلی این ماه بود. این پیشنهاد را ذیل آیه نورانی و مشهور قرآن در باب ماه رمضان می‌برم که فرمود: «شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَ بَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ» [۲] ماه رمضان [همان ماه] است که در آن قرآن فرو فرستاده شده؛ [کتابی] که مردم را راهبر و [متمن] دلایل آشکار هدایت

فهرست کردم، مخصوصاً دعای چهل و چهارم و چهل و پنجم را با دقت و امعان نظر بخوانید. دعای بیستم صحیفه مبارکه سجادیه - دعای مکارم الاخلاق - را که محل بحث این ایام ما است، با توجه به مضامین و نکته‌ها و لطایفش بخوانید و توجه و تأکید خاصی به آن داشته باشید.

سال گذشته طبق یک عهد سالانه شب بیست و سوم ماه مبارک رمضان، مشهد مقدس مشرف بودم. البته زیارت غریبی بود و در محیط حریم اقدس رضوی خیلی تنها بودیم. به صحیفه مبارکه مراجعه کردم و سعی کردم به همه‌ی صحیفه نگاهی خیلی سریع بیندازم. در آن مراجعه که در اصلی‌ترین شب قدر رخ داد، خیلی حسرت خوردم و پیش خودم می‌گفتم که چقدر غافل هستیم. چقدر خوب بود اگر میسر می‌شد از این معارف عالی و اقیانوس نور، حظ و بهره

هم ادب و هم حق این انس را رعایت کرده باشیم، هم آنچه را که شایسته است، از حضرت حق تمنا کرده باشیم. البته مجموعه ادعیه معصومین (علیهم‌السلام) همه چنین ویژگی‌ای دارند؛ ولی سخن گفتن با خدای متعال به زبان امام سجاد (علیه‌السلام) حلاوت ویژه و جایگاه خاصی دارد. بنابراین اگر به شما عرض کردیم که در ماه مبارک رمضان صحیفه‌خوانی داشته باشید، ذیل این توصیه خدای متعال در قرآن کریم است که می‌گوید با من حرف بزنید و چنانچه با من صحبت کنید، من به شما پاسخ می‌گویم. از این دعوت شیرین و متفاوت پروردگار متعال به دعا و مناجات، و نیز آیه کریمه ماه مبارک رمضان که فرمود: «شَهْرُ رَمَضَانَ...» برداشت می‌کنیم که در ماه مبارک رمضان، دعا و سخن گفتن با خدای متعال دارای جایگاه ویژه‌ای است.

و [میزان] تشخیص حق از باطل است». در آیه بعدی می‌فرماید: «وَ إِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَ لِيُؤْمِنُوا بِى لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ» [۳] و هرگاه بندگان من از تو درباره من پرسند [بگو] من نزدیکم و دعای دعاکننده را به هنگامی که مرا بخواند اجابت می‌کنم. پس [آنان] باید فرمان مرا گردن نهند و به من ایمان آورند باشد که راه یابند».

از این دو آیه کریمه استفاده کردیم که کل ماه مبارک رمضان دو نقطه از جهت بهره‌های ملکوتی متمرکز شویم: یکی شنیدن از خدای متعال در محضر قرآن کریم است، دیگری گفتن به خدای متعال از طریق دعا است. صحیفه مناسب‌ترین متن برای حرف زدن و گفتگوی با خدای متعال است که در این گفتگو

رمضان، بهترین زمان برای تقویت ایمان

دعای چهل و پنجم که دعای خداحافظی است، بخش‌های عجیبی دارد که از آنها عبور می‌کنیم تا حضرت می‌رسند به این جمله: «اللَّهُمَّ وَأَنْتَ جَعَلْتَ مِنْ صَفَائِيَا تِلْكَ الْوُطَائِفِ، وَ خَصَائِصِ تِلْكَ الْفُرُوضِ شَهْرَ رَمَضَانَ». در میان همه‌ی تکالیف ممتاز و ویژگی‌هایی که در مسیر زندگی برای من قرار دادی و مرا به آنها هدایت کردی، از همه خالص‌تر و ویژه‌تر، ماه رمضان است. «الَّذِي اخْتَصَصْتَهُ مِنْ سَائِرِ الشُّهُورِ» که از بین همه‌ی ماه‌های سال آن را برگزیدی. «وَأَخْتَرْتَهُ عَلَى كُلِّ أَوْقَاتِ السَّنَةِ» و آن را انتخاب کردی و بر همه‌ی وقت‌های سال برتری دادی؛ زیرا این ماه، ماه قرآن است: «بِمَا أَنْزَلْتَ فِيهِ مِنَ الْقُرْآنِ وَالنُّورِ». قرآن یعنی چی؟ یعنی نور. در این ماه تو قرآن را که

حالا از همین جا سراغ بحث صحیفه می‌رویم. اولین فراز دعای بیستم صحیفه مبارکه سجادیه، بعد از صلوات، درخواست کمال ایمان بود: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَبَلِّغْ بِيَأْمَانِي أَكْمَلَ الْإِيمَانِ». در دو جلسه گذشته با تکیه بر آیات کریمه قرآنی و کلمات ائمه هدی (سلام‌الله‌علیهم‌اجمعین) و استضاءه از انوار نبوی (صلی‌الله‌علیه‌وآله) تلاش کردیم راه‌های رسیدن به کمال ایمان را با هم مرور کنیم. خلاصه‌اش این شد که ماه مبارک رمضان ماه رونق ایمان است، اگر کسی می‌خواهد ایمانش رونق پیدا کند و علاقه‌مند است با سرعت بیشتری از درجات ایمان بالا برود و به مراتب بالاتری از کمال ایمان دست یابد، وقتش ماه رمضان است. از همین جا سراغ دعای چهل و پنجم صحیفه مبارکه سجادیه می‌رویم.

رمضان در این باب می‌برد؛ یعنی افزایش و رونق‌بخشی و طراوت‌بخشی غیرعادی. این می‌شود ماه رمضان. لذا برای پرورش، شکوفایی و رونق‌بخشی به ایمان، هیچ فرصتی در سال بهتر از ماه مبارک رمضان نیست.

در جلسات قبل محل بحث ما هم بود که چه کنیم که ایمان ما رونق و تکامل پیدا کند. بهترین فرصت و ظرفیت و زمینه برای رونق‌بخشی به ایمان، ماه مبارک رمضان است که خودش فرمود: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ» [۴] ای کسانی که ایمان آورده‌اید، روزه بر شما مقرر شده است، همان‌گونه که بر کسانی که پیش از شما [بودند]، مقرر شده بود. باشد که پرهیزگاری کنید». و در آیه دیگر فرمود: «شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ» [۵] ماه

نور است، بر ما نازل کردی. «وَضَاعَفَتْ فِيهِ مِنَ الْإِيمَانِ». در ماه مبارک رمضان ایمان مردم را رونق دادی، مضاعف کردی، افزایش دادی. کلمه‌ی «ضَاعَفَتْ» اینجا بسیار جالب است؛ یک‌باره در ماه مبارک رمضان خداوند تبارک و تعالی ایمان مردم را تعمیق می‌کند، گسترش می‌دهد و مضاعف می‌کند. ضاعف، یعنی افزایش غیرعادی. گاهی انسان چیزی را اضافه می‌کند، ولی اضافه کردنش عادی است. مثلاً شما وقتی یک را دو می‌کنید، افزایشی عادی رخ داده است. اما وقتی شما از یک بروید صد، این عادی نیست؛ از یک یک‌باره بروید هزار، یا مثلاً یک میلیون یا یک میلیارد، اصلاً عادی نیست. وقتی اضافه کردن‌های شما از ترتیب عادی‌اش خارج می‌شود، از کلمه‌ی ضاعف استفاده می‌شود. خداوند تبارک و تعالی ایمان مردم را در ماه مبارک

رمضان [همان ماه] است که در آن قرآن فرو فرستاده شده است.

البته در ادامه اش جمله خیلی تکانه دهنده ای دارد: «ثُمَّ أَنْزَلْنَا بِهِ عَلَي سَائِرِ الْأُمَمِ». تو به وسیله ماه مبارک رمضان و ویژگی هایی که در آن هست، ما را بر سایر امت ها برتری دادی. «وَ اصْطَفَيْنَا بَفَضْلِهِ دُونَ أَهْلِ الْمَلَلِ». هیچ مکتبی از مکاتب الهی، برای پیروانش چنین دستاوردی نداشته است.

این جمله را برای شما از دعای چهل و پنجم انتخاب کردم تا معلوم باشد که ما با نعمت خیلی عجیبی در این ماه روبرو هستیم. در ثانیه هایش نعمت بزرگی نهفته است؛ تا چه رسد به ساعاتش، تا چه رسد به روزهایش، تا چه رسد به شب هایش. مخصوصاً می خواستم روی «ضَاعَفَتْ فِيهِ مِنَ الْإِيمَانِ» تأکید کرده باشم که در واقع ماه رونق بخشی به ایمان است.

در ادامه دعای چهل و پنجم حضرت فرمود: «وَوَفَّرُصْتَ فِيهِ مِنَ الصِّيَامِ». چرا این ماه برگزیده و اختصاصی است؟ به خاطر قرآن، رونق ایمان، روزه و نماز. بعد هم بلافاصله به شب قدر اشاره کرد و فرمود: «وَأَجَلَلَتْ فِيهِ مِنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ الَّتِي هِيَ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ». اینکه گفتیم ایمان مؤمنین مضاعف می شود، مثال خاصش لیلۃ القدر است. ظاهراً یک شب است، ولی رونق ایمان، ترقیات، شکوفایی، طهارت و مغفرتی که برای مؤمنان رخ می دهد، از هزار ماه بهتر است. به تعبیر بنده خدای متعال می خواهد بگوید دیگر چطور به شما بگویم! در این ماه شبی است که شما می توانید به اندازه هزار ماه و حتی خیلی بیشتر از هزار ماه، ترقی داشته باشید و

تا اینجا این‌طور استفاده شد که برای رونق‌بخشی به ایمان، یکی انس با کلام الهی و رفتن به سراغ قرآن کریم لازم است، و دوم انس با دعا و مناجات. بر این اساس به عزیزانم توصیه ویژه داشتم که در این ماه از صحیفه مبارکه سجادیه غافل نشوند.

اصطلاحاً همین چیزی که به آن گفته می‌شود ختم قرآن. مفصل در این باره به مناسبت دعای چهل و یکم مباحثه کردیم. بعضی از عزیزان به من می‌گویند که در این‌صورت باید تند تند بخوانیم و احساس می‌کنیم که آن حس خوب، تأملات و برداشت‌های لازم را نداریم. نظر شما چیست؟ من هم می‌گویم: اتفاقاً حتماً این کار را بکنید؛ تلاوت حجیم و گسترده را حتماً در ماه مبارک رمضان داشته باشید؛ منتها با دو نیت: اول اینکه چشم‌تان به جمال همه‌ی آیات قرآنی روشن شود. همه‌ی آیات قرآن را تماشا کنید و ببینید که موضوعیت دارد. خدا استاد عالی‌قدرمان حضرت آیت‌الله بهجت را رحمت کند و آن‌به‌آن بر درجاتش بیفزاید. از اهالی جلسه ما هم به ایشان پاداش خیر در این لحظه‌ها کرامت کند. ایشان می‌فرمودند: اگر می‌خواهید امام زمان را زیارت کنید، قرآن را ببینید.

تا اینجا این‌طور استفاده شد که برای رونق‌بخشی به ایمان، یکی انس با کلام الهی و رفتن به سراغ قرآن کریم لازم است، و دوم انس با دعا و مناجات. بر این اساس به عزیزانم توصیه ویژه داشتم که در این ماه از صحیفه مبارکه سجادیه غافل نشوند.

دو نکته درباره ختم قرآن در ماه رمضان

۱. رؤیت کل آیات، خودش

موضوعیت دارد

فرض بر این است که در ماه مبارک رمضان باید ارتباط ما با قرآن عظیم متفاوت از سایر ماه‌ها باشد. در این باره دو پیشنهاد اساسی وجود دارد. یک پیشنهاد عبارت است از اینکه انسان در ماه مبارک رمضان طبق رسمی که وجود دارد - و رسم خوبی هم هست - یک بار همه‌ی قرآن را بخواند؛ از سوره‌ی حمد تا سوره‌ی ناس.

در دعای چهل و یکم به تفصیل توضیح دادیم که موضوعیت دارد انسان همه‌ی آیات را با این نگاه و با این نیت ببیند. آیات قرآن نازله علم ربوبی و رحمت ربوبی است؛ یعنی تنزل یافته مهر پروردگار متعال و در دسترس شما است. دوستان فرصت ماه رمضان را حتماً غنیمت بشمارند و ختم کامل را انجام دهند. البته ممکن است بعضی‌ها بیشتر تماشا کنند، نوش جان‌شان. عرض کردم مطالبه پاداش هم داشته باشید. هر آیه‌ای را می‌خوانید، مطالبه کل را داشته باشید. اشتهای شما این‌طور باشد. مستند بحث هم بیان نبوی در خطبه شعبانیه است. آنجا فرمود یک آیه در این ماه، معادل تلاوت کل قرآن در غیر ماه رمضان است. چی بهتر از این؟! پس این می‌شود برنامه اول ما راجع به قرآن کریم. عزیزانی که ممکن است در تلاوت‌هایشان نقص داشته باشند، بدانند که

طلعت انسان کامل در آیات کریمه قرآن متجلی است. اگر بتوانید آیات قرآن را خوب ببینید و زیارت کنید، امام عصر (علیه‌السلام) را زیارت کرده‌اید. پس یک بار کل قرآن را ببینید که موضوعیت دارد. قصدتان دریافت پاداشی باشد که پیامبر اعظم (علیه‌السلام) وعده داد. ایشان فرمود: «اگر در ماه مبارک رمضان یک آیه از قرآن را تلاوت کنید، پاداش تلاوت کل قرآن در غیر ماه مبارک رمضان به شما داده می‌شود». قصد کنید که خدایا من می‌خوانم و با هر آیه‌ای پاداش کل را می‌خواهم.

بنابراین کل قرآن کریم را بخوانید، با هدف تماشای همه‌ی آیاتش به قصد زیارت جمال آیت‌الله‌العظمی‌والکبری و آیت‌الله‌علی‌الاطلاق، یعنی حضرت بقیت‌الله‌الاعظم (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف و علیه‌السلام).

يَرْشُدُونَ؛ [۶] و هرگاه بندگان من از تو درباره من پرسند، [بگو] من نزدیکم و دعای دعاکننده را به هنگامی که مرا بخواند، اجابت می‌کنم. پس [آنان] باید فرمان مرا گردن نهند و به من ایمان آورند. باشد که راه یابند، آن را جداگانه در دفترچه‌ای یادداشت کنید. می‌توانید از هر جزئی یک آیه انتخاب کنید و برای آن وقت بگذارید؛ یعنی بخوانید، ترجمه‌اش را دقیق ببینید و به تفسیر آن مراجعه کنید. اگر خود متن تفسیر را هم نداشته باشید، از طریق برنامه‌های موبایل‌ها هم می‌شود دریافت کرد.

خود آیه را چند بار تلاوت کنید؛ نه فقط یک بار؛ دو بار، ده بار، هرچه بیشتر تلاوت کنید، بهتر است. بعد سراغ ترجمه و تفسیر بروید. در مرحله بعدی فکرتان را راجع به مضمون آیه به جریان بیندازید. این آیه‌ای

همراهی با تلاوت‌های صحیح خیلی پیش‌برنده است. بحمدالله رسم شده و صدا و سیما هم وسیع دارد پخش می‌کند. اگر پخش هم نکنند، در دسترس شما هست. یک تلاوت خوب را انتخاب کنید و همراه آن بخوانید. گاهی اثرش دوبرابر می‌شود؛ هم نغمه‌ای دلنشین را شنیده‌اید، هم خوانده‌اید. البته به شرطی که هم‌زمان بخوانید. برخی از روی قرآن هم می‌بینند، هم می‌خوانند، هم می‌شنوند. هر سه کار هم‌زمان اتفاق می‌افتد که خیلی عالی است.

۲. تدبیر فراموش نشود

مطلب دوم اینکه برای هر روزتان یک سهم تدبیری داشته باشید و از آن نگذرید. سهم تدبیر می‌تواند فقط یک آیه باشد. مثلاً وقتی به این آیه رسیدید: «وَ إِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَ لِيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ

بگذارید برای ترجمه، تفسیر و بعد هم به جریان انداختن فکر.

در ارتباط با رونق‌بخشی به ایمان با کمک تلاوت قرآن، خود قرآن نیز می‌فرماید: «وَ إِذَا تَلَّيْتْ عَلَيْهِمْ آيَاتَهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ» [۹] و چون آیات او بر آنان خوانده شود، بر ایمانشان بیفزاید».

این یک نکته که پیشنهاد ما است برای کار با قرآن کریم. تا دیر نشده عزیزان این برنامه را داشته باشند. گاهی انسان مشغول کارهای عادی است، بعد که به خودش می‌آید و می‌بیند فرصت ماه مبارک رمضان از دست رفت و بهره‌برداری ویژه از قرآن کریم را نداشته است.

پس فصل اول، شنیدن از خدای متعال شد؛ شنیدن از حق تبارک و تعالی با رفتن به محضر قرآن کریم.

که روی آن تأمل می‌کنید، منتخب خود شما است. هنگام تلاوت ببینید کدام آیه بیشتر برای شما می‌درخشد، همان را انتخاب کنید. البته به یک آیه محدود نشوید. ممکن است مثلاً یک صفحه یا نیم‌صفحه منتخب شما باشد. مثلاً به مناسبت بحث ایمان، آیات «أَمَّنَ الرَّسُولُ» [۷] را بخوانید. یا آیات «إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ» [۸] مسلماً در آفرینش آسمان‌ها و زمین و در پی یکدیگر آمدن شب و روز برای خردمندان نشانه‌هایی است» را انتخاب کنید. به این ترتیب سهم خودتان را از نظر تدبیر خواهید داشت که مسئله‌ی مهم تدبیر است. تدبیر یعنی به جریان انداختن فهم عمیق در ارتباط با آن آیه. وقتی رخ می‌دهد که شما قطعه کوتاهی را انتخاب کرده باشید، یک یا چند آیه خاص و به هم پیوسته و بعد وقت

اثر فوق‌العاده‌ی دعا در رونق‌بخشی به ایمان

شود، راهش ابوحمزه است. برنامه‌ریزی کنید و بخش‌هایی از صحیفه را در روز و بخش‌هایی از ابوحمزه را در سحر بخوانید. مناجات ابوحمزه مفصل است، تقطیعش کنید و در نافله شب، در هر قنوت‌تان یک تکه‌اش را بخوانید یا بین دو نماز قطعه‌ای از این مناجات نورانی را بخوانید.

بنابراین بهره بردن از مناجات و دعا نیز نیازمند داشتن برنامه است. می‌شود برای آن آدابی ذکر کرد که فعلاً فرصت بیانش نیست. اجمالاً می‌خواستم عرض کنم یادتان باشد که بهره شما در ماه رمضان باید بهره متفاوت و وافری باشد.

دعاهایی هم برای بعد از نمازها وارد شده؛ مثل دعای افتتاح که برای سر شب از حضرت ولی عصر (ارواحنافداه) وارد شده و از منشئات حضرت بقیةالله‌الاعظم (ارواحنافداه) است.

نکته دوم درباره‌ی دعا است که گفتن به خدای متعال است که باب ویژه‌ای از شنیدن و گفتن فراهم شده. باب دوم هم در رونق‌بخشی به ایمان غوغا می‌کند. انسان در ماه رمضان می‌تواند ایمانش را جلا و رونق دهد و از طریق دعا با خدای متعال حرف بزند. این هم اثرش خیلی شگفت‌انگیز و فوق‌العاده است.

در این زمینه هم بحمدالله خیلی دست‌مان خیلی پر است. بر فرض که انسان هزار سال عمر کند، باز هم صحیفه برای صحبت با خدای متعال به او جواب می‌دهد. حالا اگر به صحیفه مبارکه سجادیه، صحیفه جامعه را اضافه کنید، آن وقت می‌بینید که دست شما از دعا و مناجات چقدر پر است. مناجات ابوحمزه ثمالی را ببینید! به خدا قسم اگر کسی می‌خواهد سحرش سحر

می‌کند، هر کاری که بلد است انجام می‌دهد. وگرنه بی‌حال در گوشه‌ای نشستن که دعا نمی‌شود. من دیده‌ام بعضی‌ها می‌گویند که دعا بخوانیم. من گاهی این صحنه‌ها را می‌دیدم، خیلی اذیت می‌شدم. شب‌ها مؤمنین پس از خواندن نمازشان، در مسجد می‌نشستند و دعای افتتاح می‌خواندند. یک نفر شروع می‌کرد به خواندن و بقیه هم تند تند دعا می‌خواندند. گاهی چایی هم می‌خوردند! یا شنیده‌ام بعضی از مجالس خانم‌ها هم همین‌طور است. دوستان من این دعا نیست. بگوئید ما می‌خواهیم دور همدیگر بنشینیم و با دعا آشنا شویم. این چیز خوبی است. دعا وقتی است که تو قصد می‌کنی، تمرکز می‌کنی، حال داری، احساس داری، اشک داری، توجه داری که چه چیزی را می‌خواهی، از چه کسی می‌خواهی. چنین دعایی عمدتاً در خلوت و تنهایی شکل می‌گیرد.

چگونه بخواهد. پس این را هم در دستور کارتان داشته باشید.

شرط بهره‌مندی از دعاها

راجع به پیشنهاد تلاوت حجمی صحیفه، اشاره کردیم که دعاها را بشناسیم تا به وقتش بتوانیم از آن استفاده کنیم.

اما در این میانه پیشنهاد دومان این است که بعضی از دعاها را با امعان نظر و طراوت و گریه و تضرع بخوانید که با اینها دعا، دعا می‌شود. وقتی با دعاها انس گرفتید، مثلاً با مناجات ابوحمره یا دعای افتتاح، دیگر این جور نیست که به قصد آشنایی بخوانید؛ بلکه می‌خوانید به قصد انشاء، اینها را از خدا می‌خواهید. آن وقت است که انسان با آدابش می‌خواند، ناله می‌کند، اشک می‌ریزد، تضرع می‌کند، به زمین می‌افتد، خودش را برای خدای متعال لوس می‌کند، ناز

ثناخوانی حضرت حق است، به زبان عقل و دل. حال او حال شکر است، چرا؟ چون متوجه شده که ماه رمضان نعمتی عادی نیست. دائماً می‌گویید خدای من چطور می‌توانم شکر تو را به‌جا بیاورم؟ برای اینکه این وضع در انسان پیدا شود، راهش این است که انسان سهم خود را از شناخت نعمت ماه رمضان افزایش دهد؛ همین کاری که در این جلسه یا بعضی از جلسات دیگر انجام می‌دهیم. خود دعای چهل و چهارم به شما در این بخش خیلی کمک می‌کند. بعضی از اهل دقت می‌گویند که خوب است آدم در ورود ماه مبارک رمضان دعای خروج از ماه را بخواند؛ یعنی دعای چهل و پنجم را؛ جایی که حضرت در وقت خداحافظی ناله می‌زند و وداع جانسوزی دارند. گویا از آن منظر به ما یادآوری می‌کنند حواست باشد وارد چه ماهی می‌شوی.

اگر جمع هم باشد، جمع‌های مناجاتی است که آن‌هم آثار عجیبی دارد. مثل زمانی که در حرم‌ها یا بعضی از جلسات خاص مؤمنین دور همدیگر می‌نشینند، دعا می‌خوانند، واقعاً می‌سوزند و می‌گدازند. یک اهل حال برای آنها می‌خواند و ترجمه می‌کند و ناله می‌زند و آنها هم ناله می‌زنند.

مؤمن در تمام ماه رمضان حالت شکر دارد

دعای چهل و چهارم، مقدماتش بیشتر درباره‌ی مسئله‌ی شکر است. یادتان باشد انسانی که با تربیت امام سجاد (علیه‌السلام) وارد ماه مبارک رمضان می‌شود، از همان ابتدا که هلال ماه مبارک رمضان رؤیت می‌شود، تا وقتی که وارد شب عید فطر می‌شود، در کل این ماه، حال او حال حمد است و در مقام و منزل حمد مستقر است. مقام حمد، مقام شکر و

پس باید نعمت را بشناسیم تا حالت شکر در ما پیدا شود. برای شناخت هم نیازمند تأملات، مراجعه به دعای نورانی چهل و چهارم صحیفه، تلاوت قرآن کریم و رجوع به معارفی هستیم که در باب ماه مبارک رمضان است. هرچه شناخت انسان بیشتر شود، حالت شکر در او افزایش پیدا می‌کند.

نعمت ماه مبارک رمضان به‌گونه‌ای است که امام سجاد (علیه‌السلام) به ما می‌گوید که همین اول ماه، از خداوند مصرانه بخواهید، عاشقانه بخواهید، تضرع بخواهید، بگویید خدایا ما جاهلیم، ما نمی‌شناسیم، تو معرفت و فضل ماه رمضان را به ما الهام کن: «أَلْهَمْنَا مَعْرِفَةَ فَضْلِهِ». خودت به ما کمک کن برای اینکه ماه رمضان را بهتر بشناسیم.

پس هم تلاش کنیم و بالاتر از آن، از خدای متعال الهام معرفت به ماه رمضان را بخواهیم که نعمت عجیب و خیلی بزرگی است. این یک مطلب که از مقدمه دعای چهل و چهارم صحیفه امام سجاد (علیه‌السلام) استفاده می‌شود.

نکته بعدی اینکه انسان حالت حمد و شکر و ثناخوانی حضرت محبوب را طی روز و شب ماه مبارک رمضان در خودش حفظ کند. حتی اگر مشغول کارهای دیگر هم هست، همه‌اش توجه داشته باشد که ماه رمضان است و او غرق این نعمت و مورد عنایت خاص پروردگار متعال است. چنین حسی را در کل ماه برای خودش نگهداری کند. پس این مطلبی است که ما از مقدمه این ماه استفاده می‌کنیم؛ آنجا که فرمود: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِحَمْدِهِ، وَ جَعَلَنَا مِنْ أَهْلِهِ لِنَكُونَ لِإِحْسَانِهِ مِنَ الشَّاكِرِينَ». ادامه‌اش هم باز حالت حمد است

دهیم. این موضوع خیلی جدی است؛ این قدر جدی که امام سجاد (علیه‌السلام) باب وسیعی برای این مسئله همین اول دعا برای شما باز می‌کنند و می‌فرمایند: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَآلِهِمْنَا مَعْرَفَةً فَضْلَهُ وَاجْلَالَ حُرْمَتِهِ، وَالتَّحْفِظُ مِمَّا حَظَرْتَ فِيهِ». من بتوانم در این ماه خودم را حفظ کنم از آنچه که تو ممنوع می‌کنی و نمی‌پسندی. خطوط قرمز را که معصیت‌ها و قرق‌های تو باشند، حفظ کنم. تحفظ مسئله‌ی بسیار اساسی است. امام (علیه‌السلام) در جمله بعد تحفظ را شرح می‌کنند و می‌فرمایند: «وَأَعِنَّا عَلَى صِيَامِهِ». مرا کمک کن به روزه واقعی. کمکی که می‌خواهم این است که در درجه اول اعضا و جوارح من هم در روزه باشند که معنای بالاتری از روزه فقهی است. روزه فقهی همین است که از صبح تا شب انسان از خوردن و آشامیدن و مبطلات روزه خودش را حفظ

و درخواست معرفت برای اینکه انسان بتواند حق حمد را ادا کند. پس یادتان باشد در کل ماه این حس را در خودتان حفظ کنید. لحظه‌به‌لحظه به خودتان یادآوری کنید. تا غفلت به سراغتان می‌آید، به خودتان به یاد بیاورید که ماه مبارک رمضان است. مثل نماز است که می‌گویند تا در نماز حالت غفلت ایجاد می‌شود، به خودتان یادآوری کنید که در نماز و در حضور حق هستید. در ماه رمضان هم همیشه به خودتان یادآوری کنید که: من مهمان خدای متعال هستم.

ضرورت افزایش مراقبت‌ها در ماه رمضان

در ماه مبارک رمضان برای رونق‌بخشی به ایمان‌مان و استفاده شایسته از ماه مبارک رمضان، طبق همان قراری که داریم، سطح مراقبت‌های خودمان را افزایش

کند. «أَعِنَّا عَلَىٰ صِيَامِهِ» یک مرحله بالاتر می‌رود، اینکه اعضا و جوارح ما از گناهان صیانت شود. نه فقط از گناه و معصیت حفظ شود، بلکه مراقبت‌هایمان را ارتقا دهیم و فرشته‌وش شویم و خوی فرشتگی بگیریم. حضرت در ادامه می‌فرماید: نه تنها گناه و معصیت و غیبت و تهمت نشنویم، بلکه لغو هم نشنویم. چشم‌های ما علاوه بر صحنه‌های حرام و گناه، از دیدن اضافه‌ها هم پرهیز کند. چیزهایی که گناه نیست، ولی سرگرمی و بازیچه است، از این‌ها هم انسان پرهیزد. دست و پای ما مؤدب شود به ادب این رعایت‌ها. در خوراک‌مان، نسبت به حلال‌خوری مراقبت ویژه داشته باشیم. بالاتر از اینها، در غذا خوردن احساس کنیم که سر سفره لطف خدای متعال نشسته‌ایم و از دست بی‌دست حق لقمه می‌گیریم. حالی که هنگام افطار برای انسان به وجود می‌آید، خیلی قشنگ است. توجه

دارد که مطعم کیست و چه کسی دارد به او لقمه می‌دهد و ساقی کیست. در ماه مبارک رمضان به معرفتی می‌رسی که می‌دانی، لقمه‌دهنده و جام‌دهنده کیست، از دست چه کسی می‌نوشی، از دست چه کسی لقمه می‌گیری. مراقبت‌های زبان هم باید افزایش پیدا کند. حضرت فرمودند مراقبت‌های زبانی را این‌قدر بالا ببر که نه فقط زبان انسان از گفتن سخنان گناه و معصیت حفظ شود، بلکه چیزی را بگویی که گویا اصلاً خود کلام خدای متعال است. نمی‌شود این‌فراز را ترجمه کرد! «وَلَا تَنْطِقَ أَلْسِنَتُنَا إِلَّا بِمَا مَثَلَتْ». من این‌قدر ادب زبانی‌ام ارتقا پیدا کند که گویا حرف‌هایی که می‌زنم، عین کلماتی است که تو گفتی. آن‌طور که تو می‌پسندی، آن‌طور که تو در قرآنت آموزش دادی، آن‌گونه که اولیای تو حرف می‌زدند، من آن‌طور سخن بگویم.

رحلت شهادت گونه سردار حجازی

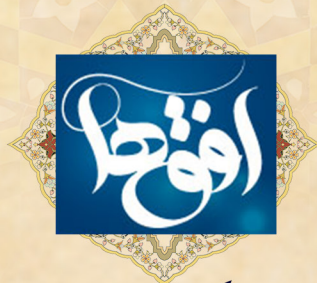
سردار عزیزمان، شهید حجازی شهادت گونه رفت. ان شاء الله که خدای متعال حشر او را با دوستان شهید و اولیانش قرار دهد. ایشان گردن ملت ما حقوقی دارد که امیدواریم خدای متعال آن حقوق را بر ما ببخشد و شهدای ما را با پیامبر اعظم و سید و سالار شهیدان (علیهما السلام) محشور کند. ان شاء الله خدای متعال با ظهور امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، امت اسلامی را به همه ی آرزوهایش برساند. رهبر عزیزمان را برای ما حفظ کند. این نهضت و نظام را با دست رهبر عزیزمان به دست صاحب اصلی اش برساند.

این هم یک نکته که مد نظر عزیزان باشد. در ماه مبارک رمضان سطح مراقبت خودمان را، به همین بیان زیبا و دقیق و نکته سنج امام (علیه السلام) ارتقا دهیم. عمده عرائض ما ناظر به این است که ماه مبارک رمضان، ماه رونق ایمان و کمال ایمان است. بنابراین هرچه می توانید به ایمان تان در این ماه برسید. اگر کسی عرضه نداشت که در ماه رمضان با وجود این عنایات و الطاف الهی و با این همه تمهیدات و مقدمات، ایمانش را ارتقا دهد، بعید است که در غیر این ماه بتواند ایمانش را تقویت کند.

منابع و مأخذ

- [۱]. زمر: ۵۶.
- [۲]. بقره: ۱۸۵.
- [۳]. همان: ۱۸۶.
- [۴]. همان: ۱۸۳.
- [۵]. همان: ۱۸۵.
- [۶]. همان: ۱۸۶.
- [۷]. همان: ۲۸۵-۲۸۶.
- [۸]. آل عمران: ۱۹۰-۲۰۰.
- [۹]. انفال: ۲.

افق‌ها؛ درنگی بر مسئله‌تعلیم و تربیت

OfoghHa.ir © سامانه پیامکی: ۳۰۰۰۴۸۵۹۵۹

۲ شنبه‌ها

از ساعت ۱۸ الی ۱۹:۳۰
(۶ ماه اول سال)

تهران، خیابان سرچشمه
مجتمع فرهنگی شهدای هفتم تیر